

SFINȚII ȘI CANONIZAREA LOR ÎN BISERICILE ROMANO-CATOLICĂ ȘI ANGLICANĂ

Pr. lect. univ. dr. COSMIN PANȚURU

Facultatea de Litere, Istorie și Teologie

Universitatea de Vest din Timișoara

Abstract: In the early Christian Church the name "saints" was given at the beginning of all who received the faith in Jesus Christ and were baptized in the name of the Holy Trinity. After 1054, in the Roman Catholic Church, "holiness" and "saint" became notions that are understood differently from the meanings found in Orthodoxy: "Saint" is an acquirer of superfluous merits. Also, the way of canonizing a person follows a procedure that goes through several stages. Regarding the Anglican Church, we remember that the oldest calendar we have left of Anglo-Saxon England is that of St. Willibord, the Northumbrian missionary from Friesland (c. 8th century).

Keywords: holiness, Roman Catholic and Anglican Church, sanctify

În Biserica creștină primară denumirea de „sfinți” a fost atribuită la început, tuturor celor care au primit credința în Iisus Hristos și s-au botezat în numele Sfintei Treimi. Sfântul Apostol Pavel se adresează creștinilor cu denumirea de „chemați sfinți” (Rom I,7) simplu: „sfinți” (II Cor XIII, 12). Ulterior când aceștia au primit denumirea generală de creștini (adepti ai lui Hristos), termenul de „sfinți” a rămas numai pentru „acei credincioși, care în viața lor de aici s-au distins prin merite deosebite în ceea ce privește tăria credinței și practica dragostei creștine”¹. Încă din secolele IV-V cuvântul „sfânt” a ajuns la o precisă conturare a înțelesului, păstrat în mod neschimbat până în zilele noastre². Sfinții sunt deci „aceia care prin credința lor activă și dragostea lor au realizat asemănarea cu Dumnezeu și au manifestat chipul lui Dumnezeu în toată puterea”³.

Caracteristica dominantă a vieții sfântului este să facă totul pentru alții, să facă lucruri mai presus de cele obișnuite prin smerenie, deoarece nu le face cu puterea sa, ci din puterea supremă dumnezeiască ce i s-a dat. De aceea nu trebuie să pretindă nimic pentru sine, ci să se considere „ca unul care a făcut mai puțin decât toți, și mai puțin decât era dator să facă”⁴. Sfântul manifestă constant o sensibilitate aproape

¹ Iustinian CÂRSTOIU, *Temeiuri biblice și patristice pentru cinstirea sfinților, a Sfintei Cruci și a icoanelor precum și pentru serbarea Duminicii*, în rev. „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 1-6/1998, p. 319.

² Nestor VORNICESCU, *Sfinți români canonizați în anul 1992*, în rev. „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 7-10/1992 p. 24.

³ I. CÂRSTOIU, *art. cit.*, p. 319.

⁴ Dumitru STĂNILOAE, *Sfințenia în Ortodoxie*, în rev. „Ortodoxia”, nr. 1/1980, p. 39.

sfâșietoare pentru semenii săi, pentru orice durere străină, „o sensibilitate mai mare ca pentru durerea proprie”⁵.

De fapt în sfinți trebuie „să vedem pe Dumnezeu și pe Hristos, Care sălășluiește în ei și Care a lucrat și lucrează prin ei ceea ce le dădea tăria deoarece simțeau pe Dumnezeu trăind și lucrând prin ei”⁶.

Dacă toate cuvintele sunt create în funcție de realități cunoscute ale acestei lumi sfințenia nu are referință în plan uman. Înțelepciunea, puterea, chiar dragoste prezintă analogii în viața oamenilor, însă sfințenia este prin excelență „cu totul altceva manifestarea cea mai frapantă a Transcendentului”⁷.

În Biserica Romano-catolică „sfințenia” și „sfântul” sunt noțiuni care se înțeleg diferit față de sensurile aflate în ortodoxie: „Sfântul” este un dobânditor de merite prisositoare. El este un purtător de valori, asemenea ostașului roman de odinioară, încărcat de meritele proprii și de onorurile conferite asupra lui de către împărat. El, sfântul, are chip tridimensional, în sensul că se dăruiește lui Dumnezeu pentru a dobândi meritele harului și, deci, mântuirea sigură, apoi se dăruiește lumii pentru a o aduce spre ascultare în fața lui Dumnezeu și, în sfârșit, se realizează pe sine ca și cum el s-ar rupe de comunitate pentru a fi totdeauna o identitate mereu proprie cu sine, fără asemănare cu Dumnezeu și cu semenii⁸.

O astfel de imagine a sfântului și a stării de sfințenie este improprie, este străină de duhul Evangheliei. Dar, după cum se știe, opinia în sine slujește unui anumit mod de afirmare a catolicismului mai vechi și mai nou⁹.

Sfântul în romano-catolicism, este un taumaturg prin excelență, un făcător de minuni cu puteri specifice, pentru cazuri anume și înzestrat cu o anumită cantitate de har. Întrucât însă harul primit este un adaos, o dobândă dumnezeiască creată, harul acoperă persoana sfântului, nu o pătrunde și, de fapt, nu-i transformă firea umană ci o prezintă în fața lui Dumnezeu și a oamenilor în această nouă învelitoare. Consecința este că însăși sfințenia nu ține de natura omului declarat sfânt, ci constituie un merit sau o aglomerare de merite mai mult sau mai puțin prisositoare.

Locurile unde se cinstesc sfinții din romano-catolicism au și ele, ca urmare, faimă variabilă, după meritele sfinților respectivi, merite catalogate de Biserica Romano-catolică. Evident însă că această modalitate de a considera sfinții, chiar dacă din punct de vedere ortodox este lipsită de plinătatea adevărului dumnezeiesc, ea nu

⁵ Dumitru RADU, *Sfânt și sfințenie la români*, în rev. „Biserica Ortodoxă Română”, nr. 7-10/1992, p. 30;

⁶ Ioan MIRCEA, *De ce îi venerăm pe sfinți*, în rev. „Ortodoxia”, nr. 1/1980, p. 78;

⁷ Paul EVDOKIMOV, *Înoirea Spiritului*, studiu de spiritualitate, traducere din limba franceză Magdalena Mărculescu - Cojocă, Ed. Pandora, Târgoviște, 1997, p. 99.

⁸ Cf. Alexandru I. STAN, *Sfinți și sfințenie - un punct de vedere ortodox*, în rev. „Teologie și Viață” (serie nouă) anul II (LXVIII)-1992, nr. 1-3, p. 65.

⁹ Catolicismul a păstrat chiar tradiția creștinismului primar cultul sfinților, dar teologia scolastică de mai târziu privind caracterul creat al grației divine, a privat pe omul credincios de o prezență reală și îndumnezeitoare a lui Dumnezeu în el și prin aceasta sfințenia a fost redusă la o categorie aproape pur etică, închisă în limitele credului, fie el natural, zeu supranatural, cf. Pr. Prof. Dr. Dumitru RADU, *Cinstirea sfinților*, în rev. „Îndrumări Misionare”, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986, p. 759.

poate impieta asupra faptului că sfinții cinstiți de Biserica Ortodoxă și cea Romano-catolică în comun¹⁰ sunt sfinți adevărați. Trebuie să ținem seama însă de acele deosebiri de interpretare doctrinară ce au apărut după schisma cea mare de la 1054 și care, fiind eronate în catolicism, nu s-au corectat nici până în momentul de față.

Despre aceste interpretări însă, credinciosul ortodox trebuie avizat, pentru a nu se rătăci de la dreapta credință și de la viața comunitară a Bisericii Ortodoxe.

Mai trebuie reținut faptul că, tridimensionalitatea doctrinară a sfântului din romano-catolicism a dobândit expresia cea mai neacceptabilă din punct de vedere ortodox în straturile tridimensionale (lungime, lățime, adâncime) prin care sunt reprezentați sfinții în catolicism¹¹.

Evaluând această chestiune din punct de vedere istoric, după cum se știe, încă de la începuturi¹², Biserica a fost conștientă de marea putere a mijlocirii celor care în viața pământească au fost în mod intim uniți lui Hristos. Din acest motiv, i-a propus credincioșilor săi, ca exemplu de viață în urmarea lui Hristos și ca mediatori înaintea lui Dumnezeu.

În timp ce primii sfinți venerați au fost martiri ca Policarp, Ignațiu și martirii din Lyon, îndată după moartea lor vor primi aceeași cinstire Anton și Atanasie în Răsărit, împreună cu Augustin și Martin, în Occident.

Curând s-a ajuns să se pună problema în ce mod trebuie apreciat cineva drept sfânt și cine este autoritatea potrivită să ia o astfel de decizie. La început recunoașterea populară era aceea care determina comunitățile locale creștine să venereze pe cineva, dacă a suferit moartea în urma persecuțiilor sau dacă a fost de o sfințenie atât de ieșită din comun, încât nimeni să nu aibă vreo îndoială cu privire la destinul său în eternitate. Trebuia totuși stabilit caracterul autentic al materialului, ca distinct de sinuciderea din entuziasm, de pildă, sau de stăruința ereticilor nemotivați de caritate. Locul în care s-a dezvoltat controversa privitoare la discernerea martiriului autentic de cel fals a fost Africa de Nord¹³.

Pașii hotărâtori către cult erau aprobarea episcopului local și „înălțarea” trupului sfântului într-un loc de venerare. În anumite biserici se păstrau liste ale

¹⁰ Există o serie de sfinți care se sărbătoresc și în Apus și în Răsărit la date comune, dar din lipsă de spațiu, amintim pe câțiva: Sf. Gheorghe (23 aprilie); Sf. Elena și fiul ei Constantin (21 mai); Sf. Ilie (20 iulie); Sf. Maria Magdalena (22 iulie); Sf. Pantelimon (27 iulie); Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul (29 august); Sf. Dimitrie (26 octombrie). Dar există și sfinți care sunt sărbătoriți la date diferite, deși aparțin Bisericii nedespărțite: Sf. Vasile cel Mare (1 ianuarie în Răsărit, 2 ianuarie în Apus, odată cu Sf. Grigorie de Nazianz); Sf. 40 de mucenici (9 martie în Răsărit, 10 martie în Apus); Sf. mucenici Marcian și Nicandru (5 iunie în Răsărit, 17 iunie în Apus); Sf. Chiril al Alexandriei (18 ianuarie în Răsărit, 27 iunie în Apus); Sf. Ioachim și Ana (9 septembrie în Răsărit, 26 iulie în Apus); Sf. Grigorie cel Mare (12 martie în Răsărit, 3 septembrie în Apus); Sf. Ioan Gură de Aur (27 ianuarie în Răsărit, 13 septembrie în Apus); Sf. Doctori fără de arginți Cozma și Damian (1 iulie în Răsărit, 17 octombrie în Apus); șf. Silvestru - papă al Romei (2 ianuarie în Răsărit, 31 decembrie în Apus); etc. Cf. Ioan VICOVAN, *Sfinți comuni în Biserica Răsăriteană și cea Apuseană*, în rev. „Teologie și Viață” (serie nouă), anul II (LXVIII), nr. 11-12/1992, p. 54.

¹¹ Alex. I. STAN, *art. cit.*, p. 65.

¹² Asupra acestui argument, a se vedea Paolo Molinari, *I santi e il loro culto*, Roma, P.U.G., 1962.

¹³ E. W. KEMP, *Canonization and Authority in the Western Church*, (Canonizarea și autoritatea în Biserica apuseană), 1948, pp. 11-17.

martirilor din secolul al IV-lea; acestea au stat la baza martirologiilor (monologiilor din Răsărit), prin care martirii unei Biserici au ajuns să fie venerați și de altele sau chiar de întreaga creștinătate. În acest proces similar, cel mai important realizator de compilații a fost Uzuard (cca. 875 î. Hr.), opera sa fiind principala sursă a actualului martirologiu roman¹⁴.

În timp, decizia de a canoniza sau nu, a devenit prerogativa papei, din câteva motive¹⁵. Numeroși episcopi, zeloși, interveneau pentru a suprima cultele false, însă începând de la sfârșitul secolului al XII-lea și în cel de-al XIII-lea veac, autoritatea noilor adorații a devenit prerogativa juridică a Sfântului Scaun. Nu se puteau face prea multe în mod sistematic în legătură cu vechile culte sau cu proliferarea moaștelor, cu excepția predicilor, însă cel puțin cultul noilor sfinți era pus pe o bază legală, la stabilirea și administrarea căreia au contribuit multe dintre cele mai strălucite minți ale epocii. Odinioară se consideră că această prerogativă a fost opera lui Alexandru al III-lea (1159-1181), însă studiile mai recente au demonstrat că îi aparține mai degrabă lui Inocențiu al III-lea (1199-1216), care, de fapt, a clădit și consolidat pe opera predecesorilor săi¹⁶.

Centralizarea tot mai mare care a urmat Reformei gregoriene a fost un puternic factor în stabilirea noilor prevederi legale¹⁷.

Reforma Calendarului roman din anul 1969 a realizat atât o reglementare suplimentară a cultului sfinților, cât și promovarea unei selecții sistematice a acestora, deopotrivă pentru venerarea în cadrul întregii Biserici romane-catolice sau pe plan local¹⁸.

¹⁴ David Hugh FARMER, *Dicționar al Sfinților*, trad. de Mihai C. Udma și Elena Burlacu, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1999, p. 20.

¹⁵ Unul era convingerea în insuficiența procedurii anterioare mult mai neformală, procedură datorită căreia au fost posibile numeroase abuzuri. Alt motiv a fost prestigiul tot mai mare al papalității începând din secolul al XI-lea; o decizie papală modifică hotărâtor statutul unui sfânt local. Cererea venea mai degrabă de jos, decât de sus. Între alți factori se număra și credința tot mai mare a unor demersuri legale și a unor documente legale care să le înregistreze. În lipsa acestora și acolo unde puteau fi îndoeli cu privire identitatea sau chiar existau unui presupus sfânt, se simțea tot mai mult nevoia de a amplasa cultul pe o bază solidă.

¹⁶ David Hugh FARMER, *op. cit.*, p. 20.

¹⁷ Erau desemnate comisii papale pentru a cerceta viața și miracolele săvârșite de candidații la canonizare. Miracolele erau examinate numai dacă se stabilea în prealabil demnitatea vieții candidatului la canonizare. Aceste două subiecte au rămas standard până astăzi, în timp ce examinarea se făcea potrivit celor mai bune standarde ale vremii. Odată cu dezvoltarea cunoașterii științifice, acestea au constat tot mai mult în cercetarea naturii tămăduirilor, în timp ce analiza „vieții” includea o examinare sistematică a virtuților candidatului. Procesul legal includea un avocat reclamant, numit „promotor justitiae” (popular „avocatul diavolului”), alături de un păzător și vicepăzător ai cauzei, care făceau deopotrivă uz deplin de pledoariile legale, de examinarea scrierilor candidatului și de mărturiile făcute sub jurământ de cei care au asistat la anumite întâmplări din viața lui. Procedura a fost stabilită de Benedict al XIV-lea în *De ternorum Dei beatificatione et beatorum canonizatione* (1734-1738), o lucrare savantă care datorează mult lungii sale existențe ca „promotor justitiae”, când sarcina lui era să se opună prin toate mijloacele legale oricărei încercări de canonizare, Cf. David Hugh FARMER, *op. cit.*, p. 21.

¹⁸ ****Calendarium Romanum* (1969). Această lucrare schițează principiile reformei și explică modificările generale și particulare.

Reforma a fost o componentă a programului de „aggiornamento” (reînnoire) inițiat de papa Ioan al XXIII-lea (1958-1962) și continuat de papa Paul al VI-lea (1963-1978). A existat un sprijin puternic pentru ideea că acumularea sfinților în calendar, de-a lungul secolelor, a condus la o exagerare a sărbătorilor lor pe seama mult mai importantului „ciclu temporal” al calendarului (alcătuit din Postul Crăciunului, al Paștelui și duminicile de peste an).

Cu mult timp înainte, anumite ordine, precum cel al benedictinilor, au beneficiat de un calendar mult mai selectiv decât cel al Bisericii Romano-Catolice în întregul ei: se poate spune că efectul reformei a fost aducerea întregii Biserici la o situație asemănătoare, în câteva privințe, cu cea a benedictinilor. Prilejul a fost folosit, de asemenea, pentru a le repune pe altele din Posturile de Paști și de Crăciun. În plus au fost omise cu totul unele sărbători care se bucurau de o mare popularitate¹⁹, sau au fost selectați anume pentru venerarea universală sfinți din fiecare secol al istoriei Bisericii și din multe țări²⁰; alții care au fost selectați anume timp venerați în toată creștinătatea, au fost aprobați pentru biserici, țări sau ordine religioase particulare.

Acolo unde cercetarea istorică nu a scos la iveală o întemeiere solidă a considerării lor printre martiri, respectivii nu au mai fost venerați ca atare. Preponderența sfinților de origine romană a luat sfârșit, doar un număr de 15 pași fiind sărbătoriți în întreaga lume. În același timp, au fost modificate categoriile sărbătorilor²¹.

Rezultatul întregii reforme poate fi rezumat astfel:

- a) o operație de epurare și curățare pe care mulți au considerat-o târzie, care a inclus eliminarea cultelor îndoielnice și reșezarea sărbătorilor în zile corespunzătoare;
- b) o selecție realizată astfel încât calendarul să devină în mai mare măsură universal, întrucât cuprinde sfinți din toate epocile și ai multor națiuni;
- c) o reducere generală a numărului de sfinți venerați în mod universal și un accent mai mare pus pe cultele locale din diferite țări.

Decretul care a lansat această reformă a apreciat în mod deosebit munca bollandiștilor²², care, în *Acte Sanctorum* și în periodicul *Analecta Bollandiana*, au ridicat studiul hagiografic la înalte standarde istorice, prin realizarea de ediții critice și comentarii ale Vieților sfinților, martirologiilor și altor documente importante²³.

¹⁹ Este vorba, de exemplu, de cele ale Sfințelor Filumena, Margareta din Antiohia și Ecaterina din Alexandria.

²⁰ Astfel de exemple sunt mărturiile Australia, Uganda, Coreea, Vietnam, etc.. importanța lor istorică în calitate de reprezentanți ai unor anumite tipuri de apostolat a fost luată în mod corespunzător în considerare.

²¹ În prezent au rămas doar trei categorii: sărbătoarea (pentru cele mai mari sărbători din anul liturgic); praznicul (pentru sfinții importanți, precum apostolii, cam la 2-3 luni odată); comentariile (nu neapărat obligatorii).

²² Bollandiștii – un mic grup de iezuiți belgieni, aleși special pentru realizarea acestei sarcini și care există din secolul al XVIII-lea, pot fi cel mai facil studiați în lucrarea lui D. KNOWELS, *Great Historical Enterprises* (Mari cercetări istorice), 1963.

²³ La fel de lăudați au fost și compilatorii lucrării, *Bibliotheca Sanctorum*, lucrare de referință în literatura teologică romano-catolică de specialitate, Cf. David Hugh Farmer, *op. cit.*, p. 22;

Cu privire la „cauzele de canonizare” în Biserica Romano-Catolică, acestea au apărut printr-o intervenție formală a Bisericii. Dar nu toți care și-au exercitat virtuțile creștine în mod eroic și care sunt uniți intim lui Dumnezeu în ceruri, sunt declarați beatificați sau sfinți ai Bisericii²⁴.

Beatificarea și canonizarea presupun totdeauna o sfințenie sublimă, o uniune intimă cu Dumnezeu. Totuși, nici martiriul și nici exercitarea virtuților în mod eroic, nu au nevoie și nu presupun beatificarea sau canonizarea.

Însă nu întotdeauna candidații la canonizare au fost aleși dintre cei mai sfinți înaintea lui Dumnezeu. Aceasta se datorează faptului că o cauză de canonizare necesită cheltuieli mari, cere o implicare totală și un efort dedicat, care poate dura mai mulți ani. Toate acestea presupun o adevărată organizație care depășește simplele persoane fizice și, în Biserica Catolică, aceasta există sub numele de „Congregația pentru Cauzele Sfinților”. Este vorba, cu alte cuvinte, de un Dicaster al Scaunului Apostolic, care are, în privința acestor cauze, norme clare și precise, stabilite de însuși Pontiful Roman²⁵.

Desigur, această Congregație nu urmărește premiarea aici pe pământ, a virtuților unui creștin oarecare, care s-a distins prin eroismul sfințeniei. Nici beatificarea, nici canonizarea nu-i vor spori gloria. Ambele au doar o funcție socială și eclesială.

Sfinții nu au numai funcția de exemplu și stimul pentru credincioși, ci și aceea de a contribui la consolidarea și creșterea ce există între Biserica triumfătoare și Biserica pelerină²⁶.

Aceștia sunt o expresie a uniunii mistice, o manifestare concretă a vitalității Bisericii, un semn al acțiunii sfințitoare a Spiritului. „Însă noi nu cinstim amintirea sfinților -afirmă Conciliul II Vatican- numai pentru pilda pe care ne-o dau, ci, mai mult încă, pentru ca unitatea întregii Biserici în Duhul Sfânt să se întoarcă prin exercitarea iubirii frățești (cf. Efeseni IV, 1-6). Căci, după cum comuniunea creștină între cei aflați încă pe cale ne apropie de Hristos, tot astfel comuniunea cu sfinții ne unește cu Hristos, de la care, ca de la Izvorul, izvorăște orice har însăși viața Poporului lui Dumnezeu”²⁷.

În linii generale, cam acestea ar fi motivele pentru care sunt indicate și utile cauzele de canonizare. Mai dificile sunt, însă, procedurile unei asemenea cauze.

²⁴ Ioan M. STOIAN, *Dicționar religios*, Ed. Garamond, București, 1994, p. 37: este vorba de trecerea unei persoane decedate în categoria fericiților, inferioară sfinților; conform și Tertulian LONGA, *Credo, Dicționar Teologic Creștin din perspectiva Ecumenismului Catolic*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1997, p. 30: „beatificarea este o treaptă în procesul de canonizare a unui sfânt, ultima fiind canonizarea însăși”.

²⁵ Acta Apostolicae Sedis 11, *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, Città del Vaticano, 1990, can. 1056-1057, apud. Iuliu Vasile MUNTEAN, *Cauzele de canonizare în Biserica Catolică*, în Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad, vol. „Facultatea de Teologie Ortodoxă la zece ani de existență, simpozion aniversar”, Ed. Univ. „Aurel Vlaicu”, Arad, 2001, p. 211.

²⁶ Ronaldo RODRIGO, *Manuale per instruire i processi di canonizzazione*, Roma, Institutum Historicum Augustinianorum Recollectorum, 1998, p. 14.

²⁷****Conciliul Vatican II. Constituții, declarații, decrete*, Ed. revizuită, Arhiepiscopia Romano-Catolică de București, 2000, Lumen Gentium, 50, p. 106.

Legislația referitoare la acestea este conținută în *Constituția Apostolică Divinus Perfectionis Magister* din 23 ianuarie 1983²⁸ și în *Normae servandae in inquisitionibus ab episcopis faciendis in consis sanctorum* ale Congregației pentru Cauzele Sfinților date la 7 februarie 1983²⁹. De asemenea, tot referitor la acest argument, în special referitor la modul de judecată, trebuie respectate canoanele dreptului comun³⁰.

Astfel, datorită faptului că toți credincioșii, atât cei care au suferit martiriul, cât și cei care au murit în mireasmă de sfințenie și care au practicat toate virtuțile creștine în timpul vieții lor, pot fi propuși pentru canonizare, vom expune, sumar, pașii ce trebuie urmați pentru o asemenea cauză³¹.

1. Cel care intenționează acțiunea de canonizare va aduna toate documentele și datele posibile despre viața și virtuțile celui pe care dorește să-l propună pentru canonizare și își va numi un postulator.

2. Postulatorul va prezenta episcopului competent o cerere prin care se introduce cauza la care vor fi anexate: un exemplar scris al biografiei, originalele sau cazurile autentificate ale scrierilor, publicațiilor sau a altor scrieri inedite, iar dacă este vorba despre o cauză recentă, și o listă a celor ce pot depune mărturie.

3. Episcopul competent îi va consulta pe ceilalți episcopi ai regiunii bisericești sau ai Conferinței Episcopale; va numi doi teologi care vor cenzura scrierile stampate iar dacă este vorba despre o cauză antică, va numi câțiva experți în istorie sau arhivistică.

4. Dacă nu se prezintă obstacole de nedepășit³², episcopul va scrie Congregației pentru Cauzele Sfinților, pentru a afla dacă există vreo piedică în „*Dicasterele Romei*” (adică va cere acel „*nihil obstat*”).

5. Episcopul va decreta apoi acceptarea cererii postulatorului și va constitui un tribunal pentru desfășurarea procesului.

6. Promotorul dreptului, înainte de sesiunea de deschidere, va pregăti întrebările ce vor fi puse martorilor iar cancelarul va pregăti 3 exemplare ale actelor primei sesiuni: unul va fi procesul în original, iar celelalte 2 copiile autentificate, trimise ulterior Romei.

7. În prima sesiune episcopul va confirma numirea membrilor tribunalului și va depune împreună cu aceștia jurământul de fidelitate. Judecătorul va stabili ziua, ora, locul unde se va desfășura cea de-a doua sesiune și îi va cita pe promotorul dreptății și pe primul martor. Membrii tribunalului vor semna și ștampila personal

²⁸ *Acta Apostolicae Sedis 75 Divinus Perfectionis Magister* Citta del Vaticano, 1983, pp. 349-355.

²⁹ *Acta Apostolicae Sedis 75, Normae servandae in inquisitionibus ab episcopis faciendis in consis sanctorum*, Citta del Vaticano, 1983, pp. 396-404.

³⁰ *Acta Apostolicae Sedis 11, Codex Canonum Ecclesiarum Orientalum*, Citta del Vaticano, 1990, can. 1055-1184 și 1185-1356, privitor la dreptul comun, cf. *Idem* can. 1493; este vorba de dreptul comun tuturor Bisericilor orientale catolice.

³¹ Rezumat dedus din *Acta Apostolicae Sedis 75, Normae servandae in inquisitionibus ab episcopis faciendis in consis sanctorum*, apud. Iuliu Vasile MUNTEAN, *art. cit.* pag. 212-215.

³² Ronaldo Rodrigo, *op. cit.*, pp. 40-41: Aceste obstacole consistă în cultul fals sau disproportionat, adus servului lui Dumnezeu, sau în calomnii. În al doilea caz, procesul poate fi reluat, dacă se vor aduce documente sau mărturii care vor demonstra că acestea sunt false.

procesul verbal (în două exemplare) Iar cancelarul cererii le va ștampila, certificând cele întâmplare.

8. În sesiunile a doua și a treia vor fi interogați toți martorii.

9. La sfârșitul procesului, judecătorul va vizita mormântul celui ce este propus pentru canonizare, precum și locurile unde i s-ar putea aduce cult și va scrie o relatare despre absența cultului, absență ce este obligatorie pentru continuarea cauzei.

10. Judecătorul va publica actele prin intermediul unui decret; dacă promotorul dreptății sau postulatorul nu vor mai aduce documente noi, judecătorul va numi un copist care, după ce a depus jurământul, va prelua actele pentru a pregăti transcrierea/ duplicarea.

11. Urmează, legarea actelor, împreună cu originalele și apoi tribunalul va declara fidelitatea și autenticitatea copieii.

12. Episcopul va stabili ziua, ora și locul în care se va desfășura sesiunea de închidere a procesului.

13. Pentru această sesiune se vor pregăti: trei exemplare ale textului actelor sesiunii de închidere, scrisorile judecătorului și a promotorului dreptății către Congregație, trei exemplare ale „*Instrumentum clamsurae*”³³, plicul care trebuie să conțină documentele mai sus menționate.

14. În sesiunea de închidere, după ce episcopul va declara autenticitatea copiilor, cutiile ce conțin actele se închid și se ștampilează sau se sigilează. Se va numi apoi un legător, de legat pentru a duce la Roma cele două copii autentice și plicul. Acesta va trebui, de asemenea, să depună jurământul că-și va îndeplini cu fidelitate sarcina și apoi i se vor încredința tot materialul de trimis la Roma.

Elementele esențiale pentru validarea unui astfel de proces sunt:

1. Decretul de constituire al tribunalului, emis de episcopul competent;
2. Semnăturile judecătorului, a promotorului dreptății și martorilor a eventualilor experți, date în fiecare sesiune, Procesele verbale ale fiecărei sesiuni, semnate și ștampilate de notarul cauzei, care certifică cele întâmplare;
3. Integrarea din oficiu a cel puțin doi martori, care nu au fost indicați în lista prezentată inițial de către postulatur;
4. Decretul judecătorului, care publică actele procesului;
5. „*Instrumentum clamsurae*”.

După ce aceste formalități au fost respectate, Congregația va analiza cauza în conformitate cu „*Regulamentul Congregației pentru Cauzele Sfinților*”, din 21 martie 1983 și după ce aceeași Congregație se va convinge de adevărul cauzei respective, respectivul serv al lui Dumnezeu va fi proclamat „*beatificat*” recunoscut ca sfânt doar pentru Biserica locală și ulterior „*canonizat*” adică ridicat la demnitatea altarelor Bisericilor din lumea întreagă³⁴.

³³ *Ibidem*, pp. 272-274; este vorba despre o scrisoare către Congregația pentru Cauzele Sfinților, întocmită de către notar, iar acesta confirmat de către episcopul competent, prin care se atestă că respectivele cutii conțin toate actele care au fost închise, sigilate, sau ștampilate în prezența aceluiași notar, același plic, ce conține scrisoarea respectivă, trebuie închis și ștampilat de către același notar, astfel încât să nu poată fi deschis fără să se vadă.

³⁴ Iuliu Vasile MUNTEAN, *art. cit.*, p. 216.

Concluzionând cele de mai sus, putem afirma că poate fi propus candidat la canonizare orice credincios catolic, fără distincție de rasă sau de condiție socială, fie că a murit suferind martiriul, fie că a murit în mireasma de sfințenie și pentru aceasta, se cere să aibă:

- faimă de sfințenie;
- exercitarea virtuților creștine în mod eroic;
- lipsa obstacolului de nedepășit, contra canonizării.

Faima de sfințenie nu ar fi suficientă dacă nu ar fi bazată pe exercitarea eroică a virtuților. De asemenea nu ar fi de ajuns să fi avut o viață sfântă și să-și fi exercitat virtuțile în mod eroic, dacă nu ar exista faima de sfințenie. Și iarăși, chiar dacă ar fi îndeplinite ambele cerințe nu se poate introduce cauza de canonizare și nici nu se poate continua, dacă deja s-a început, dacă s-ar ivi obstacolul de nedepășit pentru aceeași cauză.

În sfârșit, ținând seama de toate cele prezentate, putem lua act de prudența pe care Biserica Romano-Catolică o acordă canonizării fericiților sau sfinților, astfel încât cultul sfântului să poată fi impus aceleiași Biserici întregi, iar dacă noul sfânt nu a fost o figură universală, cu greu va fi apropiat de către credincioși și, deci, va lipsi eficacitatea pastorală.

Cu privire la Biserica Anglicană, amintim că cel mai vechi calendar care ne-a rămas din Anglia anglo-saxonă este cel al Sfântului Willibord, misionarul northumbrian din Friza (înc. sec. al VIII-lea).

Martirologiul lui Beda (cca. 730) și Vechiul Martirologiu englez, din Mercia (sec. al IX-lea), sunt mai cuprinzătoare, dar proporția se menține: majoritatea sfinților venerați sunt de origine străină³⁵.

Un scriitor anonim din secolul al XI-lea a alcătuit o listă cu 50 de racle din Anglia, intitulată „*On the Resling-Places of the Saints*”³⁶.

La începutul secolului al XI-lea Aelfric din Eynsham le-a furnizat preoților de parohie și călugărilor „*Omiliile catolice*” și „*Viețile Sfinților*” scrise de el, ambele în engleza veche³⁷.

Alt învățat care a proiectat viețile sfinților pe caravana mai cuprinzătoare a istoriei a fost William din Melmesbury (cca. 1090-1143). Deși proiectase o colecție de vieți ale sfinților englezi, se poate să n-o fi terminat; oricum nu ni s-a păstrat; la noi au ajuns doar scurte note și referiri frecvente la mulți sfinți englezi, atât în „*Gesta*

³⁵ Dadid Hugh FARMER, *op. cit.*, p. 11.

³⁶ Ea s-a păstrat și latină și în engleza veche. Această listă restrânsă și de interes local este o mărturie prețioasă pentru interesul neîntrerupt în ce-i privește pe sfinți anglo-saxoni, mai degrabă obscuri, ai trecutului. Vezi D.W. ROLLASON, *List of Saints resting places in Anglo-Saxon England*, în „*Anglo-Saxon England*” an VII (1978), pp. 61-93.

³⁷ În aceste cărți el descrie faptele a 10 sfinți anglo-saxoni. Nici unul dintre materialele sale nu era original. Multe erau preluate din „Martirologiul lui Beda” sau din alți scriitori latini, însă le prezentase agreabil și potrivit nevoilor cititorilor; de asemenea el nu s-a limitat numai la sfinții englezi, ci a inclus și mulți alții.

Pontificum” cât și în „*Gesta Regem*”. Lucrările lui Wiliam pot fi comparate cu istoriile lui Bedași cu biografiile Eadmer, chiar dacă egalăm cu greu calitățile acestora³⁸.

În Viețile scrise în secolul al XII-lea și al XIII-lea s-au făcut eforturi de a se realiza mai degrabă portrete personale mai vii ale sfinților decât simple descrieri ale puterilor lor supranaturale, manifestate în minuni, viziuni și profeții.

La sfârșitul Evului Mediu, biografiile englezi au elaborat lucrări noi care adesea erau dezvoltări ale celor vechi. Mai întâi a fost alcătuită o altă listă a sfinților englezi și a locurilor de cult, în secolul al XIV-lea, cu informații mai ample despre sfinții în cauză. Acest „*Catalogus Sanctorum Pansantium in Anglia*”, a rămas în manuscris, deși se pregătește de câțva timp o editare a sa³⁹.

Cultul sfinților a suferit în epoca Reformei o amplă critică și agresiune. Reformatori ca Erasmus și Luther au pus pe față și în public problema exagerărilor legate de acest cult, inclusiv înșelăciunea și fraudă. Ambii au fost depășiți de discipolii lor în iconoclastism.

Luther, care anterior făcuse comentariile celor 5005 de moaște din capela lui Frederik cel Înțelept de la Wittemberg, a revenit pentru a-și struni discipolii care distrugeau imaginile venerate⁴⁰.

Thomas More a criticat, de asemenea, credulitatea populară, ciudătenia unor rugăciuni și cultul moaștelor false. Asemenea pervertiri nu erau aprobate de autoritățile bisericesti și nici nu reflectau perspectiva credincioșilor înțelepți și bine informați.

În timp ce Biserica Anglicană, asemenea lutheranilor, menținea într-o anumită măsură venerarea sfinților, reformatorii radicali doreau să suprimă cultul acestora, nu să-l reglementeze. În Bisericile Lutherană și Anglicană alte canonizări erau excluse din cauză că acestea încetaseră să recunoască deciziile curții papale.

În timpul lui Edward al VI-lea izbucnirile iconoclaste au dus la distrugerea a nenumărate statui, vitralii, manuscrise ilustrate și picturi murale ale sfinților. Dintre acestea din urmă, unele au fost acoperite cu var sau cu tencuială și au fost scoase din nou la iveală, abia în timpurile moderne. În Scoția și Irlanda distrugerea imaginilor sau a obiectelor ce aminteau de sfinți au fost mai puternice decât în Anglia, datorită activității discipolilor lui John Knox. Distrugerile acestea n-au reușit totuși să suprimă și în inimile credincioșilor venerarea sfinților.

Din cele expuse putem concluziona că fiecare cult creștin istoric (ortodox, romano-catolic și anglican) privește în mod diferit persoana unui sfânt, precum și modalitatea de a canoniza sau nu (în protestantism) alte persoane care în timpul vieții au împlinit, din iubire, poruncile lui Dumnezeu, dorind ca prin credință și fapte să ajungă astfel la desăvârșire. Evlavia poporului față de aceștia a constituit însă dintru început imboldul venerării lor.

³⁸ Cf. David Hught FORMER, *op. cit.*, p. 13.

³⁹ Această lucrare din secolul al XIV-lea, a fost transcrisă de profesorul F. Wormald.

⁴⁰ ERASMUS, *Pilgrimages of St. Mary of Walshingham and St. Thomas of Canterbury*, cf. R. Baulon, *Erasmus of Christendom*, 1970, pp. 258 ș.u., Vezi de asemenea LUTHER, *Works (Philadelphia ed. 1930-1943)*; II 127-132 și I, 133 și 260 sunt fragmente relevante pentru părerea sa despre cultul sfinților. Mare parte din cele 5005 de moaște proveneau din Țara Sfântă și erau mai degrabă suveniruri decât oase de sfinți.